46

REGIOPLAN NIEUWS

oktober 2011

Themanummer decentralisatie

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Nieuwszijde

Uitgave van Regioplan. Verschijnt drie keer per jaar. Adreswijzigingen en reacties kunt u mailen naar info@regioplan.nl.

Redactie Peter Krooneman, Piet Renooy, Cisly Burcksen, Yvonne Kesteloo (beeldredactie), Miranda Witvliet, Janneke Stouten (eindredactie) **Ontwerp en opmaak** Gravis Ontwerpers bno, Nynke Visser **Drukwerk** Rotor **Foto's** Hollandse Hoogte en Yvonne Kesteloo. Omslagfoto: Bram Saeys/HH. De op de foto's afgebeelde personen komen niet voor in het bijbehorende artikel, tenzij anders vermeld.

Regioplan

Regioplan is een landelijk opererend bureau, gespecialiseerd in beleidsonderzoek en -advies. Al meer dan 25 jaar bieden wij ondersteuning bij formulering, uitvoering en evaluatie van beleid. Onze opdrachtgevers zijn afkomstig uit verschillende overheidsgeledingen: we werken voor vrijwel alle ministeries, grote en kleinere gemeenten en provincies. Verder besteden ondernemingen, werkgevers- en werknemers-organisaties regelmatig onderzoek uit aan Regioplan. Ook mag Regioplan in toenemende mate opdrachtgevers uit het buitenland, zoals de Europese Commissie, tot haar klantenkring rekenen.
De belangrijkere thema's waarop Regioplan deskundigheid heeft opgebouwd, zijn arbeid, beter bestuur, economie, onderwijs, jeugd, sociale zekerheid, zorg, integratie, criminaliteit, veiligheid, wonen en ruimte.
Op onze website **www.regioplan.nl** vindt u meer informatie over onze organisatie, onze producten en publicaties.

Regioplan
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
telefoon +31 20 531 531 5
fax + 31 20 626 519 9
info@regioplan.nl
www.regioplan.nl

www.twitter.com/RegioplanBV

TWITTER Regioplan is actief op Twitter. Wij tweeten over onze lopende en afgeronde onderzoeksprojecten en ander nieuws rondom Regioplan. Wilt u ook op de hoogte blijven van de activiteiten van Regioplan? Volg ons dan op Twitter via www.twitter.com/RegioplanBV en klik op follow. U kunt onze tweets ook lezen als u geen Twitter-account hebt.

Inhoud

Decentralisatie
Begeleiding nieuwe stijl
3

Decentralisatie
Verdeelmodel voor de toekomst
Om de landelijk beschikbare AWBZ-budgetten op een goede manier over te hevelen naar gemeenten ontwikkelen Cebeon en Regioplan, in opdracht van verschillende ministeries, een verdeelmodel.

Decentralisatie
Zorg in het gemeentefonds
4

Decentralisatie
Klaar voor de start
5+6

Overig
Meer over beleidsonderzoek
6

Economie
Een contantloze detailhandel?
7
Leidt het elektronische betalingsverkeer tot een contantloze detailhandel? Lars Heuts onderzocht het.

Veiligheid
Columbine aan de Amstel?
8

Interview
Regioplanners voor het voetlicht

Wonen
De staat van onderhoud: een gemeenschappelijk belang
9
Door de huidige economische ontwikkelingen moeten woningen vaak langer mee dan gepland. De vraag is in hoeverre woningbouwcorporaties in Amsterdam hierop inspelen bij het up-to-date houden van hun bestand.

Sociale zekerheid
Arbeidsdeskundigen sterker in de markt
10

Overig
Al jaren een groen bedrijf
11

Gepubliceerd
12

Aangesloten bij de Vereniging voor Beleidsonderzoek
SGS ISO 9001:2000
SGS ISO 14001
FSC www.fsc.org MIX Papier van verantwoorde herkomst FSC® C005847

Climate Neutral Group

KLIMAATNEUTRAAL Regioplan voert al jaren een milieubewust beleid. Wij kennen geen bedrijfswagens, maar maken uitsluitend gebruik van het openbaar vervoer (vooral trein, OV-fiets en waar nodig Greenwheels). Ons kantoor is zodanig gekozen dat het per trein optimaal bereikbaar is. We scheiden ons afval en zorgen voor een verantwoorde afvoer. We gebruiken FSC-papier en proberen overbodig printen zoveel mogelijk tegen te gaan. Regioplan is partner van Climate Neutral. Via hen participeren wij in de aanplant van bossen en de ontwikkeling van duurzame technologie. Onze bedrijfsvoering is daarmee volledig klimaatneutraal. Voor zover wij na kunnen gaan zijn wij het eerste klimaatneutrale beleidsonderzoeksbureau in Nederland!

EVELYNE JACQ / HH

Begeleiding nieuwe stijl

Overgang van AWBZ-begeleiding naar gemeenten

In Nederland maken ongeveer 175.000 mensen gebruik van begeleiding vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Via deze begeleiding worden mensen met een beperking ondersteund bij wonen, daginvulling, werk of vrije tijd. Vanaf 2013 krijgen gemeenten de verantwoordelijkheid voor deze begeleiding. Ruud Stevens van zorginstelling Triade en Maria van den Bremer van de gemeente Lelystad lichten toe dat met deze overgang veel gaat veranderen, ook wat betreft het aanbod aan begeleiding.

Minder zorg, meer algemene voorzieningen

Triade biedt in Flevoland dagactiviteiten en werk-/leerplekken vanuit de AWBZ-begeleiding aan mensen met matige en ernstige beperkingen. Ruud Stevens vertelt dat mensen met een beperking nu hun wettelijk recht op zorg bij Triade komen 'verzilveren'. "Dit gaat veranderen. Gemeenten mogen straks gaan bepalen hoe de begeleiding wordt ingezet. Cliënten kunnen dan niet meer automatisch aanspraak maken op specialistische zorgvoorzieningen. Gemeenten zullen meer dan nu begeleiding in de vorm van algemene voorzieningen inzetten." Dit wordt bevestigd door Maria van den Bremer. "Het uitgangspunt is dat het eigen netwerk en collectieve voorzieningen zoals wijkgebouw- en vrijwilligerswerk vaker worden ingeschakeld. Cliënten kunnen hierdoor beter participeren in de reguliere samenleving. Bovendien blijft de begeleiding hierdoor betaalbaar. Denk bijvoorbeeld aan een activiteitenochtend in een wijkgebouw waar ook mensen met een verstandelijke beperking aan kunnen deelnemen, in plaats van een dagprogramma speciaal voor deze doelgroep bij een zorginstelling." Ruud Stevens beschrijft een ander voorbeeld van 'begeleiding nieuwe stijl', waarbij vanuit de zorg ambulante begeleiding zal worden geboden aan mensen die gebruikmaken van reguliere voorzieningen.

Nieuwe kansen voor cliënten?

'Minder zorg en meer algemene voorzieningen' betekent dat vanuit een samenwerking van zorg- en welzijnsinstellingen nieuwe vormen van begeleiding zullen ontstaan, legt Maria van den Bremer uit. Volgens Ruud Stevens kan een vernieuwd aanbod aan begeleiding kansen bieden voor cliënten om meer dan nu actief mee te doen aan de samenleving. Dit zal met name gelden voor cliënten met niet al te forse beperkingen. Toch kleven er ook risico's aan, vertelt hij. "Hoe gaat de gemeente bijvoorbeeld selecteren welke beperkingen 'licht genoeg' zijn voor deelname aan algemene voorzieningen? Bovendien leidt de overgang tot veel onzekerheid bij cliënten, terwijl deze doelgroep juist gebaat is bij regelmaat en overzichtelijkheid." De gemeente Lelystad onderkent dit en geeft aan dat er extra aandacht zal zijn voor de informatievoorziening over de verandering naar cliënten en hun familie.

Miranda Witvliet
miranda.witvliet@regioplan.nl

JOOSTEN / HH

Verdeelmodel voor de toekomst

De financiële gevolgen van decentralisatie

De decentralisatie van begeleiding uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) naar gemeenten heeft grote financiële gevolgen voor gemeenten. De gevolgen worden onder andere bepaald door het verdeelmodel dat Cebeon en Regioplan ontwikkelen in opdracht van de verantwoordelijke ministeries. Hoofdonderzoeker John van Leerdam van Cebeon vertelt hierover.

Nieuwe doelgroepen en voorzieningen

De AWBZ-begeleiding wordt vanaf 2013 ondergebracht in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). In 2012 wordt bekend welke middelen hiervoor beschikbaar komen vanuit het Rijk. Deze middelen komen via een decentralisatie-uitkering in het cluster maatschappelijke zorg van het gemeentefonds terecht. “In vergelijking met de overheveling van de hulp bij het huishouden naar de Wmo in 2007 is dit een veel complexer proces. Gemeenten krijgen te maken met nieuwe en kwetsbare doelgroepen en moeten meer soorten voorzieningen aanbieden”, legt John van Leerdam, expert op het gebied van gemeentefinanciën en de Wmo, uit. “Voor een deel zullen de doelgroepen van de begeleiding overlappen met al bekende groepen, maar gemeenten zullen ook te maken krijgen met nieuwe problematiek. Om goed voorbereid te zijn op de overheveling en de bijbehorende doelmatigheidskorting, is het voor gemeenten van belang deze doelgroepen goed en tijdig in beeld te krijgen en daarbij afspraken te maken met het veld over het aanbod van begeleiding. Een genuanceerde ‘kanteling’ van beleid is nodig, waarbij meer maatwerk en (bestaande) Wmo-voorzieningen worden ingezet.”

Achter de cijfers

Om de landelijk beschikbare AWBZ-budgetten op een goede manier over te hevelen naar gemeenten, ontwikkelen Cebeon en Regioplan momenteel een verdeelmodel in opdracht van de ministeries van BZK en Financiën in nauwe samenwerking met het ministerie van VWS. “We brengen per gemeente het feitelijk gebruik onder de AWBZ in kaart en vertalen dit naar doelgroepen. Op die manier krijgen we een beeld van het historisch budget per gemeente”, vertelt John van Leerdam. “Vervolgens kijken we achter de cijfers naar de aard van de verschillen tussen gemeenten. Daarbij wordt niet alleen ingezoomd op verschillen tussen doelgroepen maar bijvoorbeeld ook gekeken naar het aanbod van voorzieningen.” Cebeon heeft deze onderzoeksmethode veelvuldig toegepast, bijvoorbeeld bij de decentralisatie van de hulp bij het huishouden naar de Wmo. “Op basis van de inzichten uit de verschillenanalyse wordt een model ontwikkeld om de beschikbare middelen te verdelen met behulp van relevante objectieve indicatoren.” Dit stelt gemeenten in staat nieuwe taken als gevolg van de decentralisatie te vervullen.

Sanne Saalbrink
sanne.saalbrink@regioplan.nl

Zorg in het gemeente-fonds

De middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor de decentralisatie van de begeleiding uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) worden naar het cluster maatschappelijke zorg van het gemeentefonds overgeheveld. Een belangrijk onderdeel van het grote onderzoek naar het gemeentefonds dat Regioplan samen met Cebeon uitvoert sinds de zomer van 2010, is het cluster maatschappelijke zorg klaar te maken voor de decentralisatie.

Om tot een goede verdeling van het gemeentefonds te komen, worden gemeentelijke taken ingedeeld in clusters. Een van deze clusters is maatschappelijke zorg. Hieronder vallen bijvoorbeeld maatschappelijke begeleiding en hulp bij het huishouden. De eerste fase van het grote onderzoek naar het gemeentefonds wijst uit dat het cluster maatschappelijke zorg de meeste middelen in het gemeentefonds bevat. Dit zal nog verdubbelen door de decentralisaties van de AWBZ-begeleiding en de jeugdzorg. Tijdens het onderzoek is een andere clusteropzet ontwikkeld. Door de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) sluit de manier waarop het geld nu wordt verdeeld namelijk niet meer aan bij de actuele situatie. In het vervolgtraject van het onderzoek zal ook de uitbreiding van de Wmo met begeleiding en jeugdzorgtaken meegenomen worden in de opzet van het cluster maatschappelijke zorg. Op deze manier wordt er voor gezorgd dat het gemeentefonds aansluit bij de ontwikkelingen in de toekomst.

Sanne Saalbrink
sanne.saalbrink@regioplan.nl

YVONNE KESTELOO

Klaar voor de start

Veranderingen en kansen voor gemeenten bij decentralisatie

De decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten brengt grote verschuivingen teweeg. Directielid Carolien Koning ziet dit nu al bij haar onderzoeks- en advieswerk in de zorgsector. Roeland van Geuns, manager op het gebied van sociale zekerheid, adviseert gemeenten om zich hierop goed voor te bereiden, om te beginnen door een integrale visie te formuleren.

Voor gemeenten betekent de decentralisatie dat ze nieuwe verantwoordelijkheden krijgen op drie terreinen: begeleiding vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), de nieuwe Wet werken naar vermogen (WWNV) en de jeugdzorg. “De AWBZ-begeleiding voor mensen die niet in een instelling verblijven gaat over naar gemeenten. Dit geldt voor mensen die een nieuwe indicatie voor begeleiding krijgen per 2013. Wie nu al zo’n indicatie heeft, gaat over per 2014”, legt Carolien Koning uit. Roeland van Geuns vult aan: “De nieuwe WWNV-taken houden in dat per 2013 de verantwoordelijkheid voor de nieuwe Wajongers (jonggehandicapten) die niet volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn naar gemeenten overgaan. Daarnaast gaat de WWNV om groepen waar gemeenten nu al verantwoordelijk vervolg voor zijn. Wat gaat veranderen is dat van deze groepen nu eerst bekeken zal worden wat hun mogelijkheden zijn om te werken.” Ten slotte gaat de uitvoering van alle soorten jeugdzorg uiterlijk 2016 over naar gemeenten. De verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg is nu nog verspreid over het Rijk, de provincies en gemeenten.

lees verder op pagina 6

Wat kan Regioplan u bieden?

Regioplan kan u helpen bij het opzetten van een integrale visie en het vertalen daarvan naar een beleidsplan. **Visie en beleid** kunnen volgens Regioplan echter niet om de **feiten** heen. Regioplan onderscheidt zich doordat we u kunnen helpen op een eenvoudige manier inzicht te krijgen in juist die feiten op de vernieuwde beleidsterreinen: jeugd, werken naar vermogen en zorg. Dit betekent het volgende:

- Regioplan biedt u zicht op de **aard en omvang van de doelgroepen** van de drie terreinen en op de overlap daartussen. Alleen wanneer dat inzicht er is, is het mogelijk te beslissen over hoe integraal of specifiek beleid en uitvoering moeten zijn.

- Regioplan geeft u snel en eenvoudig een eerste inzicht in de **effectiviteit van de huidige instrumenten en interventies**. Dit inzicht is nodig om te beslissen met welke instrumenten uw gemeente kan stoppen omdat ze te weinig opleveren en waarmee juist doorgegaan moet worden, omdat het zo veel oplevert.

- Regioplan kan samen met haar partner Cebeon snel inzicht geven in de **financiële kaders** waarmee u te maken krijgt in de nabije toekomst. Wij kunnen u daarbij bovendien laten zien hoe uw financiële mogelijkheden eruitzien in vergelijking met andere, vergelijkbare gemeenten.

En ten slotte:

- Regioplan kan u helpen bij het maken van de afweging tussen **zelf doen of uitbesteden**, en zo ja, aan welke partijen. Welke taken lenen zich voor uitbesteding, waarom en aan wie? Deze vragen zal vrijwel iedere gemeente op elk van de drie terreinen moeten beantwoorden. Het is zaak dat efficiënt en effectief te doen.

roeland.van.geuns@regioplan.nl
carolien.koning@regioplan.nl

Tijd voor een integrale visie

De decentralisatie houdt kortom in dat gemeenten veel nieuwe taken en verantwoordelijkheden op zich af zien komen. Dit vereist een goede voorbereiding van gemeenten. Allereerst is het van belang een goede inventarisatie te maken van de doelgroep. “Mogelijk valt dezelfde persoon onder twee of zelfs drie van deze decentralisatiebewegingen,”vertelt Carolien Koning. “Gemeenten moeten uitvinden waar de overlap zit en zich afvragen hoe ze deze burgers zo goed mogelijk kunnen bedienen. Uiteindelijk is het de bedoeling van de hele decentralisatie om de uitvoering dichter bij de burger te brengen en daardoor effectiever en efficiënter te maken.”

“Het grootste gevaar van de decentralisatie is om de nieuwe wetten en taken nu beleidsarm te gaan invoeren”, legt Roeland van Geuns uit. “Dit is een ideaal moment om een integrale visie te formuleren en je uitgangspunten vast te leggen, hoe je als gemeente naar de burger kijkt. Wat is de verantwoordelijkheidsverdeling tussen burger en overheid op deze beleidsterreinen? Hoe kunnen gemeenten waar nodig en mogelijk integraal invulling geven aan de taken die ze voor zich zien? En uiteindelijk moeten gemeenten bedenken wat de uitvoerder moet doen en hoe hij dat gaat doen.”

Naast het in beeld hebben van de doelgroep en het creëren van een integrale visie moeten gemeenten rekening houden met grote veranderingen binnen de gemeentelijke begroting. “De begroting gaat er heel anders uitzien”, zegt Roeland van Geuns. “Vroeger was er een evenwicht tussen sectoren: infrastructuur, volkshuisvesting, welzijn, enzovoort. Straks gaat zo’n zeventig procent van de begroting naar het sociale domein. Het is daarom voor gemeenten erg belangrijk goed zicht te krijgen op de financiële stromen en op wat je daarmee kunt en moet doen gegeven de wettelijke taken”.

Verschuivingen in menskracht en markten

Niet alleen bij gemeenten, maar ook bij zorgaanbieders en uitvoeringsorganisaties is ten aanzien van de decentralisatie nog een slag te maken. Carolien Koning ziet om zich heen al het nodige gebeuren bij zorgaanbieders: “Deze aanbieders zijn al flink met gemeenten in gesprek en lopen er tegenaan dat gemeenten vooral nog bezig zijn met oriëntatie en informatievergaring.” Dat de decentralisatie grote gevolgen gaat hebben voor zorgaanbieders, blijkt bijvoorbeeld uit een onderzoek dat Regioplan momenteel uitvoert naar de arbeidsmarkteffecten bij partijen die begeleiding bieden. “Deze begeleiding wordt geboden aan mensen met verschillende handicaps, mensen die dement zijn of een psychiatrische aandoening hebben. Het aanbod bestaat uit zowel groepsbegeleiding als begeleiding op individuele basis. Er zijn daarom verschillende typen medewerkers nodig die de begeleiding bieden. Als na de decentralisatie de inhoud van de begeleiding gaat veranderen, zal dit grote effecten hebben voor deze medewerkers. Veel mensen zullen van baan gaan wisselen.”

Ook voor uitvoeringsorganisaties zoals SW-bedrijven (sociale werkvoorziening) en re-integratiebedrijven gaat een hoop veranderen, licht Roeland van Geuns toe. “SW-bedrijven moeten zich straks helemaal concentreren op beschut werken. Sommige bedrijven zien daarom een nieuwe markt voor zichzelf ontstaan op het gebied van dagbesteding. Een soortgelijke ontwikkeling zie je bij re-integratiebedrijven. Zij hebben de nieuwe markt ook al gezien. Commerciële partijen lopen wat dat betreft harder dan publieke.”

Wat kan Regioplan bieden?

Regioplan heeft veel projecten uitgevoerd op de decentralisatieterreinen jeugd, werken naar vermogen en zorg. Onze organisatie beschikt daarom over de vereiste kennis om een goede partner te zijn voor gemeenten in de voorbereiding op de decentralisatie. In het kader op pagina 5 staat kort beschreven wat Regioplan voor gemeenten kan betekenen. Roeland van Geuns licht dit nog wat verder toe: “Een politicus kan een doelstelling formuleren, maar dit moet wel worden omgewerkt naar iets haalbaars. Het mag best ambitieus zijn, maar een uitvoerder moet wel weten wat dat dan betekent. Voor mij is dit inspirerende materie: uitvoerders helpen om de burger zelfstandig in de maatschappij te laten staan.”

Cisly Burcksen
cisly.burcksen@regioplan.nl

Meer over beleids-onderzoek

Naar verwachting zal in november een nieuw tijdschrift het licht zien: **Beleidsonderzoek Online**. De vraag is of ‘tijdschrift’ een adequate aanduiding is in dit geval, want het wordt een zogenaamd e-journal.

Beleidsonderzoek Online wordt een platform voor en over beleidsonderzoek. Het beoogt vanuit het professionele perspectief van de beleidsonderzoeker een bijdrage te leveren aan actuele maatschappelijke debatten, beleidsdiscussies, het wetenschappelijk discours, kennis van vernieuwende methoden en technieken, het benutten van kennis in beleidsprocessen en het benutten van kennis in de praktijk.
Tot de doelgroep behoren dan ook niet alleen beleidsonderzoekers, maar zeker ook beleidsmakers en andere professionals in het beleidsveld, studenten et cetera. Bijdragen kunnen betrekking hebben op belangwekkende uitkomsten van onderzoek, voorbeelden van het gebruik van beleidsonderzoek in beleid, nieuwe of interessante methoden van onderzoek en ontwikkelingen in beleid, regelgeving en bestuur. Daarnaast zal er ook ruimte zijn voor nieuwsberichten en boekbesprekingen. Bijdragen worden (dubbelblind) beoordeeld door reviewers.

Niet onbelangrijk: van dit e-journal hoeft men geen abonnee te worden. De site bezoeken is voldoende: www.beleidsonderzoekonline.nl. Daar is ook informatie te vinden over hoe bijdragen kunnen worden ingediend.
Dit initiatief wordt ondersteund door de Vereniging voor Beleidsonderzoek (VBO) en de Vereniging voor Statistiek en Onderzoek (VSO).

Jos Mevissen
jos.mevissen@regioplan.nl

HILZ / HH

Een contantloze detailhandel?

De afgelopen jaren heeft het elektronisch betalen flink aan populariteit gewonnen in Nederland. Consumenten betalen steeds vaker met een pinpas of andere elektronische betaalmiddelen. Omdat dit ondernemers verschillende voordelen biedt, zijn er de afgelopen jaren tal van maatregelen genomen om het elektronisch betalen in de detailhandel verder te stimuleren. Wordt de contantloze detailhandel realiteit?

Consumenten zijn de afgelopen decennia steeds vaker met de pinpas gaan betalen. In 2004 bedroeg de waarde van alle pinbetalingen in Nederland (57 miljard euro) voor het eerst sinds de introductie van pinnen eind jaren tachtig meer dan de waarde van contante betalingen (52 miljard euro). Inmiddels is het bij negentig procent van de ondernemingen in de detailhandel mogelijk om te pinnen.

Stimuleren van elektronisch betalen

Pinnen en andere vormen van elektronisch betalen bieden ondernemers verschillende voordelen: het is veiliger dan contant geld en er bestaan geen risico's rond het teruggeven van te veel wisselgeld of het aannemen van vals geld. Bovendien staat elektronisch geld relatief snel op de bankrekening van de ondernemer, waardoor sprake is van minder rentederving dan bij contant geld. De genoemde voordelen waren de afgelopen jaren aanleiding voor diverse initiatieven in de detailhandel om elektronisch betalen te stimuleren. Een bekend voorbeeld hiervan is de publiciteitscampagne 'Klein bedrag? Pinnen mag!'. Ondernemers in de detailhandel nemen ook zelf maatregelen om elektronisch betalen in hun winkel te bevorderen. Hierbij kan worden gedacht aan de aanschaf of uitbreiding van pinapparaten, de inzet van pin-only-kassa's, het aanbieden van een heroplaadbare klantenkaart of het trainen van personeel om consumenten voor te lichten. Supermarkten lopen bij dergelijke initiatieven voorop.

Wordt een contantloze samenleving realiteit?

Hoewel er dus steeds meer consumenten elektronisch betalen, verwacht circa zeventig procent van de ondernemers dat een geheel contantloze samenleving geen realiteit wordt. Zij zijn van mening dat contant geld altijd in omloop blijft in de detailhandel. De houding van bepaalde groepen consumenten, zoals ouderen, kinderen of toeristen, zien ondernemers als de belangrijkste belemmering om ooit tot een geheel contantloze samenleving te komen. Hoewel de overgang naar een contantarme samenleving inmiddels al is ingezet, lijkt een geheel contantloze samenleving volgens ondernemers voorlopig dus niet reëel.

Lars Heuts
lars.heuts@regioplan.nl

JAN DE GROEN / HH

Columbine aan de Amstel?

School shootings, schoolaanslagen in het Nederlands, kennen we vooral uit het buitenland. Toch is het niet ondenkbaar dat een dergelijk ernstig geweldsincident zich ook in Nederland voordoet. Is het mogelijk om de scholen in Nederland hierop voor te bereiden?

Handreiking voor onderwijsinstellingen

Een schoolaanslag is een geplande, gerichte en een ernstige geweldsdaad met wapens op een onderwijsinstelling, gepleegd door een of meerdere (ex-)leerling(en) of student(en). In Nederland zijn schoolaanslagen tot nog toe achterwege gebleven, maar ondenkbaar zijn ze zeker niet. De schietpartij in een computerlokaal op ROC de Leijgraaf in Veghel en de moord op conrector Van Wieren in Den Haag laten zien dat er leerlingen zijn die toegang hebben tot wapens en die ook gebruiken. Het is daarom van groot belang er alles aan te doen om dergelijke calamiteiten te voorkomen. Met dat doel stelden we een handreiking op voor het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, samen met deskundigen van de Windesheim Hogeschool. In de handreiking zijn aanknopingspunten te vinden die kunnen bijdragen aan het voorkomen van een schoolaanslag. Zo kunnen potentiële daders vroegtijdig in beeld worden gebracht door een aantal waarschuwingssignalen te herkennen. Mocht een schoolaanslag onverhoopt toch plaatsvinden, dan zijn er mogelijkheden om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

Handvatten om zorg- en veiligheidsbeleid toe te spitsen

De 'Handreiking preventie en omgaan met schoolaanslagen' heeft niet de pretentie een sluitende preventieve aanpak te bieden. Dat is een welhaast onmogelijke opgave, het fenomeen is daarvoor te ongrijpbaar. Wel heeft het de pretentie om schoolbesturen en directies aan te zetten het verschijnsel schoolaanslag de noodzakelijke aandacht te geven in het veiligheids- en zorgbeleid van de school. En dat is exact het doel van de handleiding: gebruik de handvatten uit de handreiking om dit beleid toe te spitsen en optimaal gebruik te maken van de bestaande mogelijkheden die het zorg- en veiligheidsbeleid van de school biedt.

Joost van den Tillaart
joost.van.den.tillaart@regioplan.nl

U kunt het rapport 'Handreiking preventie en omgaan met schoolaanslagen' downloaden via www.regioplan.nl.

Regioplanners voor het voetlicht: Arend Odé

Sinds kort combineert Arend Odé zijn functie als manager bij Regioplan met een plek in het lectoraat Dynamiek van de Stad bij Hogeschool InHolland. Na tien jaar Regioplan is deze combinatie een leuke nieuwe uitdaging. “Het is goed om de dingen eens in een ander perspectief te zien.”

Binnen het lectoraat levert Arend input voor onderzoek en onderwijs voor verschillende opleidingen. Bij Regioplan is het thema inburgering al jaren de eerste focus van Arend en bij InHolland houdt hij zich vooral bezig met burgerschap. “Het is leuk dat de thema’s verknoopt zijn met elkaar, maar los daarvan zijn het echt gescheiden trajecten. De context en manier van werken verschillen enorm.” Beide partijen kunnen volgens Arend van elkaar leren. “Regioplan kan de kennis en de netwerken van InHolland goed gebruiken en andersom neem ik vanuit Regioplan de onderzoekservaring mee.”
Hoewel het ook wel eens fijn is om niet gedicteerd te worden door de klok en geen vaste werkstijl te hebben, heeft Arend wel gemerkt hoe goed alles bij Regioplan georganiseerd is. “Ik heb nu nog meer door wat een geoliede organisatie Regioplan eigenlijk is, met een structuur die het werken makkelijk en prettig maakt.” Naast zijn functies bij Regioplan en InHolland heeft Arend een druk sociaal leven en brengt hij zoveel mogelijk tijd door met zijn zoontje. Deze combinatie zorgt voor een altijd vrolijke en gemotiveerde collega!

Eva van Cooten

YVONNE KESTELOO

JOHANNES ABELING / HH

De staat van onderhoud: een gemeenschappelijk belang

Door het huidig economisch tij stagneert de stedelijke vernieuwing. Wooncomplexen die op de nominatie stonden voor sloop moeten noodgedwongen langer mee, terwijl de laatste jaren vaak beperkt is geïnvesteerd in onderhoud. Gaan woningcorporaties slagvaardig te werk in het up to date houden van hun woningbestand?

Omdat het stadsdeel Amsterdam-Noord de corporaties wil aanspreken op hun verantwoordelijkheden, is Regioplan gevraagd een verkenning uit te voeren naar de staat van de sociale huurvoorraad. De staat van onderhoud is vanuit drie perspectieven in beeld gebracht: van de corporaties, de bewoners en het stadsdeel.

Geen nalatigheid

Het onderzoek bracht geen signalen van structureel achterstallig onderhoud of nalatigheid aan het licht. De corporaties verklaren het planmatig onderhoud volgens vaste normen uit te voeren. Hoewel de kasstroom door de crisis onder druk staat, heeft dit volgens de corporaties geen consequenties voor het onderhoudsbeleid. Bezuinigingen op onderhoud zouden immers als een boemerang bij hen terugkomen.

Woning én woonomgeving

Hoewel corporaties dus voldoende inspanningen plegen om de woonkwaliteit te waarborgen, zijn sociale huurders in Amsterdam-Noord niet onverdeeld tevreden. In verschillende buurten waarderen ze het onderhoud van hun corporatiewoning met een onvoldoende. Deels heeft dit te maken met een matige onderhoudskwaliteit. Een belangrijke oorzaak voor hun onvrede ligt daarnaast in de kwaliteit van de woonomgeving. Die is van grote invloed op hun woongenot. Vooral in buurten met naoorlogse portiekflats en buurten met kleine, vooroorlogse woningen is relatief veel ergernis over vervuiling, verloedering en onveiligheid.

Samenwerken aan leefbare wijken

De verkenning van de staat van onderhoud raakte een (beleids)gevoelige snaar. De Amsterdamse corporaties begroetten het onderzoek met weinig enthousiasme, omdat de gemeente zich in hun optiek niet hoort te bemoeien met hun bedrijfsvoering. Juist omdat de verantwoordelijkheden van lokale overheid en corporaties elkaar op dit punt ontmoeten, bevat het rapport concrete aanbevelingen om de samenwerking tussen corporaties, gemeente en bewoners te verbeteren: een gezamenlijke wijkschouw, meer transparantie in de communicatie met huurders en het opstellen van gezamenlijke, gebiedsgerichte beheer- en verbeteringsplannen. Alle partijen hebben tenslotte hetzelfde belang: aantrekkelijke, leefbare en toekomstbestendige buurten.

Matthijs Uyterlinde
matthijs.uyterlinde@regioplan.nl

KICK SMEETS/HH

Arbeidsdeskundige sterker in de markt

Hoe arbeidsdeskundigen de concurrentie een stap voor kunnen blijven

Arbeidsdeskundigen zijn heel goed in het maken van een afweging tussen iemands belastbaarheid en de belasting die het werken in een specifieke functie met zich meebrengt. Daarmee onderscheidt de arbeidsdeskundige zich van andere professionals op het gebied van mens, werk en inkomen. Dat neemt niet weg dat er steeds meer concurrentie is van andere professionals die zich met dit brede werkterrein bezighouden.

Kapers op de kust

Als iemand te maken heeft met ziekte, een ongeval of een arbeidshandicap kan dat grote gevolgen hebben voor iemands welbevinden (mens) en de mate waarin iemand in staat is om te werken (werk) en daarmee in zijn levensonderhoud te voorzien (inkomen). Arbeidsdeskundigen kunnen een bijdragen leveren aan het voorkomen, beoordelen en herstellen van een disbalans tussen mens, werk en inkomen. Concrete voorbeelden hiervan zijn het beoordelen van arbeidsongeschiktheid, begeleiding van zieke werknemers en re-integratie. Het Arbeidsdeskundig Kenniscentrum (AKC) vroeg zich af wat arbeids-deskundigen kunnen en moeten doen om, ook in de toekomst, een onderscheidende positie in te nemen op het terrein van mens, werk en inkomen.
Het antwoord dat Regioplan op deze vraag vond, is dat er voor arbeids-deskundigen zeker mogelijkheden zijn om, naast de specifieke deskundigheid met betrekking tot belasting-belastbaarheid ook in andere situaties een meerwaarde te hebben, met name als het gaat om preventie en duurzame inzetbaarheid, re-integratie van werklozen en matching van werkzoekenden met arbeidsbeperkingen en functies. Maar juist hier bevinden zich ook de concurrenten, zoals psychologen en psychiaters, arbodeskundigen, ergonomen, re-integratieconsulenten en jobcoaches. Op basis van een SWOT-analyse formuleerde Regioplan vier kritische succesfactoren voor het versterken van de positie van de arbeidsdeskundigen.

Professionalisering

Verdere professionalisering van de kernexpertise van arbeids-deskundigen op het gebied van belasting-belastbaarheid is de basis voor het versterken van hun positie. Vanuit de kernexpertise zouden arbeidsdeskundigen nieuwe competenties kunnen ontwikkelen, bijvoorbeeld op het terrein van preventie. De derde kritische succesfactor betreft het verkrijgen van inzicht in de effectiviteit van arbeidsdeskundige interventies. De laatste kritische succesfactor heeft betrekking op vraaggestuurd werken om optimaal te kunnen aansluiten bij een klantgroep die in de loop der jaren steeds heterogener is geworden. Dit kan eraan bijdragen dat arbeidsdeskundigen de concurrentie een stap voor kunnen blijven!

Corette Wissink
corette.wissink@regioplan.nl

YVONNE KESTELOO

Jorien Soethout en Bob van Waveren

Al jaren een groen bedrijf

Regioplan is al sinds de oprichting een groen bedrijf, waarbij milieuvriendelijkheid hoog in het vaandel staat. Zo komt iedereen met het openbaar vervoer of de fiets naar kantoor en bezoeken wij onze opdrachtgevers en respondenten zoveel mogelijk met de trein, bus en de (OV-)fiets. Daarnaast gebruiken we zo min mogelijk papier, heeft ons kantoorpand een A-kwalificatie en gebruiken we groene stroom. Dat het niet alleen bij woorden blijft, is onlangs bewezen met een certificaat.

ISO-certificaat

"Groen werken zit bij Regioplanners in de genen en het is belangrijk om dat als bedrijf uit te stralen. We noemen dit bijvoorbeeld ook in onze offertes en op onze website. Daarom zijn wij er trots op dat we sinds kort in het bezit zijn van een certificaat als bewijs!", zegt Jorien Soethout, één van de kwaliteitscoördinatoren bij Regioplan. Na een intensieve audit door extern certificeringsbureau SGS heeft Regioplan het ISO 14001-2004-certificaat behaald. ISO 14001 is wereldwijd de norm die wordt toegepast om milieumanagementsystemen te certificeren. Met een certificaat laat je zien dat je als organisatie voldoet aan de wet- en regelgeving en de beheersing van milieurisico's en dat je streeft naar een permanente verbetering van de milieuprestaties. "De uitkomsten van deze audit waren zeer positief," vertelt Jorien: "Het bleek dat het milieubeleid niet alleen op papier klopt, maar ook 'tussen de oren' van onze medewerkers zit. Hier zijn we als organisatie blij mee, maar we merken ook dat opdrachtgevers het waarderen." Tezamen met ons ISO 9001-2008-certificaat (een norm die eisen stelt aan het kwaliteitsmanagementsysteem van een organisatie) garandeert het nieuwe certificaat onze opdrachtgevers dat zij aan Regioplan niet alleen een kwalitatief hoogwaardige partner hebben, maar ook dat we klimaatneutraal beleidsonderzoek en advies leveren.

Tussen de oren?

Alle nieuwe medewerkers krijgen de 'groene kaart', hierop staat een aantal richtlijnen beschreven voor groen werken bij Regioplan. Daarnaast wordt er in interne overleggen aandacht aan het milieubeleid besteed en is er een register met aspecten en doelstellingen op het intranet. "De afgelopen periode is er ook een aantal zaken duidelijk verbeterd," vertelt Jorien. "Zo is het hele belichtingssysteem aangepast met sensoren die alleen aanspringen als er iemand aanwezig is en maken we gebruik van minder servers."

En dat willen we zo houden!

Met zo'n groen bedrijf is het volgens Jorien vooral van belang om ervoor te zorgen dat dit zo blijft. "Om aan de milieunorm te kunnen blijven voldoen, is het van belang om jaarlijks de milieulat weer iets hoger te leggen, dus ook in de toekomst zullen wij op zoek blijven naar mogelijkheden om ons werk nóg milieuvriendelijker uit te voeren."

Eva van Cooten

Gepubliceerd

Hieronder vindt u een selectie van recent verschenen publicaties.
Voor een compleet overzicht, zie **www.regioplan.nl/publicaties**.
De beschreven publicaties zijn hier als pdf-bestand te downloaden.

Groei in balans: vooronderzoek woningbouwprogramma Lelystad
De rekenkamer Lelystad heeft in 2011 met hulp van Regioplan een vooronderzoek gedaan naar het woningbouwprogramma van de gemeente Lelystad. In het rapport waarschuwen de auteurs voor te veel optimisme bij de woningbouwbelangen.

Tariefstelling ZZP-ers De Stichting Loonwijzer heeft in samenwerking met Regioplan, FNV Zelfstandigen en de Universiteit van Amsterdam/ AIAS de Eigenbaaswijzer opgezet. De Eigenbaaswijzer verzamelt tariefinformatie van zelfstandig ondernemers zonder personeel. Dit instrument is een aanvulling op de Loonwijzer, die al vele jaren met succes salarisinformatie van werknemers verzamelt.

Klantprofielen voor schuldhulpverlening
Regioplan en Nadja Jungmann van de Hogeschool Utrecht ontwikkelden klantprofielen waarin het gedrag van schuldenaren en de motivatie en de vaardigheden die daaraan ten grondslag liggen centraal staan. Op basis van deze klantprofielen kan sneller worden vastgesteld wat voor een schuldenaar het hoogst haalbare is en of, en zo ja welke ondersteuning daarbij gewenst is.

Evaluatie convenant makelaarsfunctie, vrijwilligerswerk en maatschappelijke stage Eind 2007 zijn in een convenant afspraken vastgelegd over de ontwikkeling van de makelaarsfunctie ten behoeve van de maatschappelijke stage en de stimulering van vrijwilligerswerk. Regioplan heeft een evaluatie uitgevoerd onder gemeenten, makelaars en stagebiedende organisaties om de voortgang van de uitvoering van de afspraken uit het convenant te monitoren.

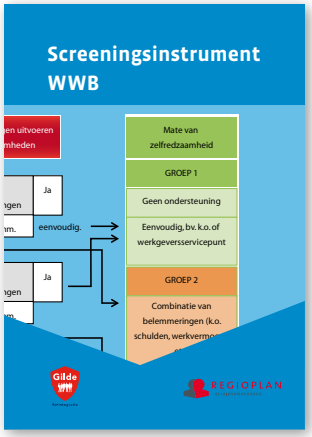

Screeningsinstrument re-integratie WWB
Het screeningsinstrument re-integratie WWB (Wet werk en bijstand) heeft als doel om aanvragers van WWB te beoordelen op hun arbeidsmarktzelfredzaamheid. Een groot verschil met eerdere screeningsinstrumenten is dat de nadruk ligt op sociaal-psychologische factoren zoals houding, gedrag en motivatie. Daarnaast spelen de zogenaamde skills (zowel beroeps-, werknemers- als algemene levensvaardigheden) een belangrijke rol. Het instrument is ontwikkeld voor sociale diensten.

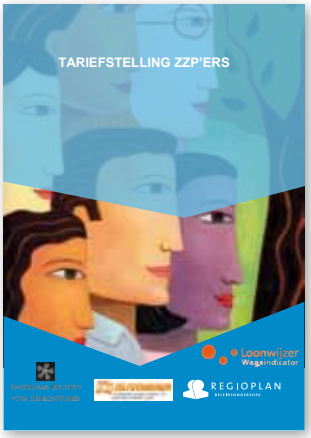

Monitor capaciteit kinderopvang 2008-2010
Op verzoek van het Netwerkbureau Kinderopvang brengt Regioplan de landelijke capaciteit aan dagopvang en buitenschoolse opvang in de periode 2008-2010 in kaart.